

Lausuntoyhteenveto

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta

1 Johdanto

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan valmistellaan tarpeelliset esitykset nuorisolain (1285/2016) tarkistamiseksi tavoitteena erityisesti avustusprosessien sujuvoittaminen.

Nuorisolaissa sekä nuorisotyöstä ja -politiikasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (211/2017) määritellään edellytykset, joilla järjestö voi tulla hyväksytyksi avustuskelpoiseksi valtakunnalliseksi nuorisoalan järjestöksi, ja miten yhteisö voidaan valita valtionavustuskelpoiseksi nuorisoalan valtakunnalliseksi osaamiskeskukseksi (OSKE) tai nuorisokeskukseksi. Nuorisolaissa ja nuorisotyöstä ja -politiikasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään lisäksi niistä arvioinnin perusteista, joiden mukaisesti valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, osaamiskeskusten ja nuorisokeskusten valtionavustukset myönnetään.

Hallitusohjelmassa mainitut tarkistamistarpeet liittyvät lain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiin, jotka koskevat valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten sekä nuorisokeskusten valtionapukelpoiseksi hyväksymistä, vuosiavustusprosessia sekä avustuskäytäntöjen sujuvuutta ja läpinäkyvyyttä.

Hallitusohjelmaan on kirjattu lasten ja nuorten hyvinvointia koskevan tavoitteen toteuttamisen yhtenä keinona, että jokaiselle lapselle ja nuorelle taataan aito mahdollisuus mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Hallitusohjelman kirjauksen mukaan mm. luodaan Islannin mallista suomalainen toteutus sekä käynnistetään valmistelu, jonka tavoitteena on edistää maksuttomia harrastusmahdollisuuksia koulupäivän yhteydessä. Harrastamisen Suomen mallia valmistellut työryhmä esitti, että Harrastamisen Suomen mallin pysyvyyden turvaamiseksi mallista tulisi säätää nuorisolaissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi 24.2.2022 päivätyllä lausuntopyynnöllään lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta. Samalla lausuntoja pyydettiin luonnoksesta valtioneuvoston asetuksiksi nuorisotyöstä ja -politiikasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta. Lausunnot pyydettiin toimittamaan ensisijaisesti lausuntopalvelu.fi:n kautta 7.4.2022 mennessä. Lausunto oli mahdollista toimittaa myös sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo.okm@gov.fi.

Lausuntopyyntöissä lausunnonantajia pyydettiin lausumaan erikseen valtakunnallisia nuorisoalan järjestöjä koskevista ehdotuksista (lain 17 ja 18 §; asetuksen 5 ja 6 §), valtakunnallisia nuorisoalan osaamiskeskustoja koskevista ehdotuksista (lain 19 §; asetuksen 7 ja 8 §), nuorisokeskustoja koskevista ehdotuksista (lain 20 §; asetuksen 9 ja 10 §), muita säännöksiä koskevista ehdotuksista (lain 23, 24, 26 ja 27 §; asetuksen 1 §), Harrastamisen Suomen mallia koskevista uusista säännösehdoista (lain 12 a ja 21 a §) sekä antamaan mahdolliset muut yleiskommentit tai huomiot/ehdotukset koskien lain muita säännösehdoista.

Lausuntopyyntö esitysluonnoksesta lähetettiin valtakunnallisille nuorisoalan järjestöille, nuorisokeskustoille, kunnille, Suomen Kuntaliitolle, aluehallintovirastoille, sosiaali- ja terveysministeriölle, valtiovarainministeriölle, oikeusministeriölle, Opetushallitukselle, valtion nuorisoneuvostolle sekä arvioiti- ja avustustoimikunnalle. Myös muiden tahojen oli mahdollista antaa lausuntonsa esityksestä. Lausunnon antoi 116 tahoa. Lausunnon antaneet tahot on lueteltu kohdassa 4. Kaikki lausunnot ovat luettavissa opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivuilla <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM039:00/2020>.

2 Lausuntojen keskeinen sisältö

Lausunnonantajat pitävät pääosin lain tarkistamisen lähtökohtia ja tavoitteita, kuten valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten ja nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiseen ja valtionavustusten myöntämiseen liittyvien menettelyjen sujuvuuden ja läpinäkyvyyden lisäämistä, kannatettavina. Yleisesti lausunnoissa arvioidaan, että ehdotetut päivitykset liittyen valtionavustusta saavien toimijoiden toiminnan vaikuttavuuden arviointiin sekä avustamisen läpinäkyvyyteen ovat tarpeellisia.

Valtakunnallisen nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuutta ja valtionavustuksen myöntämistä koskevia muutoksia kommentoista järjestöistä enemmistö pitää esitettyjä muutoksia pääosin perusteltuina. Lausunnoissa suhtaudutaan kuitenkin kriittisesti mm. järjestön toiminnan valtakunnallisuutta koskevan tunnusmerkistön muuttamiseen siltä osin, kuinka monen maakunnan alueella toimintaa jatkossa edellytetään. Valtakunnallisen nuorisolan järjestön toiminnan ajankohtaisuuden lisäämistä valtionapukelpoisuuden yhdeksi arviointitekijäksi pidetään periaatteessa tarpeellisena ja kannatettavana ehdotuksena, mutta lausunnoissa toivotaan kuitenkin tarkennuksia ajankohtaisuuden määrittelyä ja mittauksen tapaan.

Valtakunnallisen nuorisolan järjestön valtionavustuksen myöntämiseen liittyvää nuorten jäsenten määrää yhtenä toiminnan laajuuden ja saavutettavuuden arviointiperusteena pidetään lausunnoissa osin ongelmallisena. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointiperusteena osalta lausunnonantajien näkemykset jakautuvat. Osa lausunnonantajista pitää hyvänä sitä, että edellä mainittu peruste ehdotetaan korvattavaksi toiminnan laadun ja vaikuttavuuden arviointiperusteella. Toisaalta osa lausunnon antaneista kannattaa yhteiskunnallisen vaikuttavuuden säilyttämistä arviointiperusteena, ja katsoo sen kuvaavan työn pitkäjänteisyyttä ja vakautta.

Lausunnoissa kannatetaan laajasti edotusta siitä, että valtakunnallisen nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuus voitaisiin jatkossa peruuttaa nykyistä nopeammin sellaiselta järjestöltä, jonka toiminta on selkeästi ristiriidassa nuorisolain säännösten kanssa. Lausunnonantajat kuitenkin pitävät tärkeänä, että säännöksen nojalla valtionapukelpoisuuden menettäneellä järjestöllä tulee jatkossakin olla mahdollisuus hakea valtionapukelpoisuutta uudelleen, mikäli valtionapukelpoisuuden edellytykset täyttyisivät uudelleen.

Valtakunnallisia nuorisoalan osaamiskeskuksia koskevia säännöksiä kommentoineet lausunnonantajat pitävät ehdotettuja muutoksia pääosin kannatettavina ja perusteltuina. Yleisesti lausunnoissa pidetään valtionavustuksen myöntämisen perusteiden selkeyttämistä ja läpinäkyvyyden lisäämistä tärkeinä ja kannatettavina asioina. Useissa lausunnoissa pidetään tarkoituksenmukaisena ehdotusta, jonka mukaan osaamiskeskustoiminnan toteutus sidotaan selkeämmin valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman painopistealueisiin. Toiminnan painopisteen siirtäminen laatuun ja laajuuteen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden sijaan arvioidaan tuovan toiminnan toteutukseen ja vaikutusten arviointiin selkeyttä. Osaamiskeskuksia koskeviin säännösehdotuksiin kriittisesti suhtautuvissa lausunnoissa arvioidaan, että nuorisolain sekä nuorisotyöstä ja -politiikasta annetun valtioneuvoston asetuksen muutoksilla ei pystytä riittävästi selkiyttämään ja parantamaan osaamiskeskusjärjestelmään liittyviä organisatorisia haasteita.

Nuorisokeskuksia koskevien säännösehdotusten osalta lausunnoissa pidetään yleisesti tärkeänä, että nuorisokeskusten valtionavustusten myöntämiskriteerit ovat yhdenvertaiset ja oikeudenmukaiset. Lausunnonantajat kannattavat valtionapukelpoisuuden hyväksymiseen liittyen yksityiskohtaisemman tehtäväluettelon poistamista, jossa kuvataan nuorisokeskusten toimintaa. Lausunnoissa pidetään myönteisenä, että jatkossa korostetaan keskuksen nuorisotyöllistä tehtävää riippumatta järjestettävän toiminnan muodosta. Myös nuorisokeskusten toiminnan ympärivuotisuus nähdään kannatettavana ja tarpeellisena kriteerinä. Yleisesti lausunnoissa nähdään hyvänä, että jatkossa korostetaan enemmän nuorisokeskusten toiminnan merkitystä ja vaikuttavuutta nuorisotyön ja -toiminnan kannalta. Esitettyjen muutosten katsotaan vahvistavan kokonaisuudessaan nuorisokeskusten roolia nuorisotyön kentällä.

Valtaosa lausunnonantajista kannattaa Harrastamisen Suomen mallin tavoitteita ja mallin vakiinnuttamista. Lausunnonantajien näkemykset jakautuvat kuitenkin sen osalta, tuleeko Harrastamisen Suomen mallista säätää ehdotetulla tavalla laissa vai ei. Lausunnonantajien näkemysten jakautumisesta huolimatta suurin osa Harrastamisen Suomen mallia koskevia ehdotuksia kommentoineista lausunnonantajista kannattaa Harrastamisen Suomen mallin kirjaamista lakiin ainakin jollain tavoin. Osa niistä lausunnonantajista, jotka kannattavat Harrastamisen Suomen mallista säätämistä katsovat, että Harrastamisen Suomen mallista tulisi säätää nuorisolain sijasta perusopetuslaissa. Perusopetuslaissa säätämistä perustellaan mm. sillä, että harrastamisen Suomen mallin mukainen toiminta kytkeytyisi tällöin vahvemmin koulun muuhun toimintaan.

Monissa ehdotusta vastustaneissa lausunnoissa katsotaan, että Harrastamisen Suomen malli tarvitsisi runsaasti lisäselvitystä ja valmistelua, jotta sen kirjaamista lakiin voitaisiin kannattaa. Useissa lausunnoissa katsotaan, että Harrastamisen Suomen mallissa olisi tarpeen huomioida myös

perusopetusikää vanhemmat nuoret, varsinkin kun mallista ehdotetaan säädettäväksi nuorisolaissa, jossa nuorilla tarkoitetaan kaikkia alle 29-vuotiaita. Enimmäkseen näissä lausunnoissa Harrastamisen Suomen mallin toteutuksen laajentamista esitetään koskemaan myös toisella asteella opiskelevia nuoria.

Useissa lausunnoissa mainitaan Harrastamisen Suomen mallin ja sen tavoitteiden toteutumiseen liittyviä huolenaiheita. Lausunnoissa nähdään riskinä mm. se, ettei lasten ja nuorten harrastuksiin kiinnittyminen lisääny ja nuoret ovat eriarvoisessa asemassa kotikunnastaan riippuen. Lausunnoissa myös katsotaan, että mallin vaikutuksia on tutkittava, toteuttamista valvottava ja toimeenpanoa kehitettävä ilmenneiden tarpeiden mukaisesti. Useissa lausunnoissa katsotaan, että Harrastamisen Suomen mallille tulisi varmistaa riittävä rahoitus siten, että sitä voidaan toteuttaa kaikissa kunnissa ja että kuntia ja harrastusten järjestäjiä tuetaan mallin toteuttamisessa. Lisäksi lausunnoissa nähdään haasteena ehdotetun valtionavustusrahoituksen osalta sen hakemisen aiheuttama hallinnollisen työn lisääntyminen kunnissa.

3 Lausunnonantajien näkemykset ehdotetuista säännösmuutoksista

3.1 Valtakunnallisia nuorisoalan järjestöjä koskevat ehdotukset (lain 17 ja 18 §; asetuksen 5 ja 6 §)

Valtakunnallisen nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuus

Lausunnonantajien enemmistö pitää lain tarkistamisen tavoitteita, kuten valtionapukelpoisuuden hyväksymiseen ja valtionavustusten myöntämiseen liittyvien menettelyjen sujuvuuden ja läpinäkyvyyden lisäämistä, kannatettavina. Lisäksi ehdotuksista lausuneista järjestöistä enemmistö pitää esitettyjä muutoksia pääosin perusteltuina.

Useat lausunnonantajat pitävät järjestön toiminnan valtakunnallisuutta koskevan tunnusmerkin nostamista kolmesta maakunnasta seitsemään maakuntaan huomattavana, jopa kohtuuttomana muutoksena. Monet järjestöt esittävät huolensa esimerkiksi kieli- ja kulttuurivähemmistöjä koskevien järjestöjen aseman säilymisestä valtionapukelpoisina järjestöinä. Myönteisenä lausunnoissa pidetään sitä, että arvioinnissa tunnistetaan ja huomioidaan etäväälitteisten nuorille suunnattujen palvelujen lisääntyminen nuorisoalalla. Joidenkin lausunnonantajien mielestä edellytettävien maakuntien määrää voitaisiin kasvattaa, mutta vähemmän kuin asetusluonnoksessa on ajateltu. Esimerkkinä mainitaan, että toimintaa voitaisiin edellyttää viiden maakunnan alueella. Osa lausunnonantajista katsoo, että mahdollisuus osoittaa toiminnan valtakunnallisuus muutoin kuin fyysisesti seitsemän maakunnan alueella toteutuvaksi herättää kysymyksiä mm. siitä, miten virtuaalisen tai etäavusteisen toiminnan valtakunnanlaajuisuus voitaisiin luotettavasti osoittaa.

Valtakunnallisen nuorisolan järjestön toiminnan ajankohtaisuuden lisäämistä valtionapukelpoisuuden yhdeksi tunnusmerkiksi pidetään periaatteessa tarpeellisenä ja kannatettavana ehdotuksena. Ajankohtaisuuden arviointiperusteena nähdään mm. kannustavan järjestöjä myös uudistumaan ja reagoimaan yhteiskunnallisiin muutoksiin nykyistä paremmin. Valtaosa asiasta lausuneista toivoo

kuitenkin ajankohtaisuuden määritelmään ja mittaamisen tapaan tarkennuksia. Perustetta pidetään nykyisellään liian tulkinnanvaraisena. Yhdessä lausunnossa esitetään, että toiminnan ajankohtaisuuden arviointiperuste olisi tärkeää liittää myös muihin nuorisolain nojalla myönnettäviin avustuksiin. Samaan aikaan on huomioitava ajankohtaisuuden määritelmän haastavuus ja ajankohtaisten trendien pidemmän aikavälin vaikutusten ennalta-arvaamisen vaikeus.

Yksi lausunnonantaja ehdottaa, että arvioinnissa voitaisiin huomioida erikseen myös järjestön tekemä kansainvälinen toiminta.

Valtionavustuksen myöntäminen valtakunnalliselle nuorisolan järjestölle

Valtakunnallisen nuorisolan järjestön nuorten jäsenten määrää yhtenä toiminnan laajuuden ja saavutettavuuden arviointiperusteena pidetään lausunnoissa osin ongelmallisena. Jotkut lausunnonantajaista katsovat jäsenyyden merkityksen vähentyneen nuorisolan järjestöjen toiminnan laajuuden tunnusmerkkinä.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointiperusteen osalta lausunnonantajien näkemykset vaihtelevat. Osa lausunnonantajista pitää hyvänä sitä, että edellä mainittu peruste ehdotetaan korvattavaksi toiminnan laadun ja vaikuttavuuden arviointiperusteella. Nämä lausunnonantajat katsovat laadun ja vaikuttavuuden olevan tarkoituksenmukaisia perusteita nuorisotoiminnan arvioinnissa. Toinen osa lausunnon antaneista kannattaa yhteiskunnallisen vaikuttavuuden säilyttämistä arviointiperusteena, ja katsoo sen kuvaavan työn pitkäjänteisyyttä ja vakautta.

Eräät lausunnonantajat esittävät, että nuorisolan järjestöillä tulisi olla mahdollisuus itse määritellä toimintansa ajankohtaisuus. Esityksen perusteluihin ehdotetaan myös lisättäväksi, että nuorten tarpeiden ajankohtaisuutta on siten tulkittava riittävän monipuolisesti ja siten että tarkastelussa otetaan huomioon nuorten eri ryhmien moninaisuus.

Kaksi lausunnonantajaa ehdottaa avustamisen ennakoitavuuden lisäämiseksi järjestökohtaisia määräaikaista ja useamman vuoden kattavia ohjeellisia avustussuunnitelmia, vaikka lopulliset myöntöpäätökset tehtäisiin yhä vuosittain ministeriön harkinnan, käytettävissä olevien avustusmäärärahojen ja tuloksellisuusarvioinnin perusteella. Lisäksi ehdotetaan, että järjestöjen toimintaa arvioitaisiin myös niiden sitoutumisella kestäväen kehityksen tavoitteisiin. Nuorisotoimintaa edistävän järjestön määritelmän poistamista valtioneuvoston asetusluonnoksesta pidetään perusteltuna.

3.2 Valtakunnallisia nuorisolan osaamiskeskuksia koskevat ehdotukset (lain 19 §; asetuksen 7 ja 8 §)

Valtionapukelpoisuuden hyväksyminen ja valtionavustuksen myöntäminen

Suurin osa niistä lausunnonantajista, jotka ottavat lausunnoissaan kantaa valtakunnallisia nuorisoalan osaamiskeskuksia koskeviin säännöksiin, pitävät ehdotettuja muutoksia pääosin kannatettavina ja perusteltuina. Yleisesti lausunnoissa pidetään valtionavustuksen myöntämisen perusteiden selkeyttämistä ja läpinäkyvyyden lisäämistä tärkeinä ja kannatettavina asioina. Lausunnoissa kannatetaan nuorisolain muuttamista siten, että osaamiskeskusten avustuskäytäntöjä kehitetään vastaamaan paremmin osaamiskeskustoiminnalle asetettuja tavoitteita. Lausunnoissa katsotaan, että valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten valtionapukelpoisuutta ja valtionavustusten myöntämistä koskevia säännöksiä tulee selkeyttää, jotta muun muassa tavoiteohjaus olisi yhdenmukaista osaamiskeskusten kesken. Osaamiskeskusten toiminnan laadun arviointiin ja tulosten mittaamiseen tulisi olla selkeät ja yhteiset kriteerit ja mittarit.

Useissa lausunnoissa pidetään tarkoituksenmukaisena ehdotusta, jonka mukaan osaamiskeskustoiminnan toteutus sidotaan selkeämmin valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman painopistealueisiin. Lausunnoissa pidetään hyvänä, että osaamiskeskusten painopistealueet löytyvät valtakunnallisesta nuorisotyön ja -politiikan ohjelmasta ja että valtionapukelpoisuutta harkittaessa tarkastellaan hakijan esittämää suunnitelman vastaavuutta ja toteuttamiskelpoisuutta suhteessa nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaan. Osassa lausunnoissa arvioidaan valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman painoarvon kasvavan ehdotettujen muutosten johdosta. Muutamana lausunnon mukaan osaamiskeskuspainopisteiden määrittelyssä oleellista olisi kuitenkin huomioida, että tavoitteet eivät määrity ainoastaan valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman painopisteistä, vaan osaamiskeskusten haussa tulisi mahdollistaa myös se, että osaamiskeskus voi vastata laajasti valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman tavoitteisiin, eikä toimintaa tarvitse rajata pelkästään ohjelman painopisteisiin.

Yksittäisissä lausunnoissa pidetään tärkeänä, että valtionapukelpoisuuden harkinnassa otetaan huomioon jatkossakin osaamiskeskusten muodostama kokonaisuus. Tätä pidetään tärkeänä nuorisoalan kokonaisvaltaisen osaamisen kehittämisen kannalta ja sen arvioidaan mahdollistavan nuorisoalalle tarjottavan ajankohtaisen perus- ja erityisosaamisen vahvistamisen poikkileikkaavasti ja koko osaamiskeskuskokonaisuuden kattavasti. Muutamassa lausunnossa pidetään tärkeänä, että jatkossakin osaamiskeskusten muodostama kokonaisuus arvioitaessa otetaan huomioon keskusten toiminta ja osaaminen suhteessa valtakunnallisiin nuorisotyön ja -politiikan kehittämistarpeisiin.

Toiminnan painopisteen siirtäminen laatuun ja laajuuteen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden sijaan arvioidaan tuovan toiminnan toteutukseen ja vaikutusten arviointiin selkeyttä. Yhdessä lausunnossa esitetään valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten osalta, että keskusten toimintaa arvioidaan myös niiden sitoutumisella kestäväen kehityksen tavoitteisiin. Sen vuoksi lain 19 §:ään ehdotetaan lisättäväksi, että hakijan on toiminnassaan edistettävä myös kestävä kehitystä.

Lausunnoissa pidetään yleisesti tärkeänä, että nuorisoalan osaamiskeskusten valtionavustusten myöntämiskriteerit ovat yhdenvertaiset ja oikeudenmukaiset. Kannatettavana pidetään myös sitä, että kriteerit painottavat sekä asiantuntemusta ja osaamista nuorisotoimialalta. Yhdessä lausunnossa katsotaan, että nuorisoalan osaamiskeskusten valtionapukelpoisuutta hyväksyttäessä tulee

erityisesti kiinnittää huomiota hakijan toiminnan valtakunnalliseen kattavuuteen. Tärkeää on, että osaamiskeskukset verkostoineen pystyvät tarjoamaan tukea, apua, koulutuksia sekä kehittämistoimintaa maantieteellisesti kaikkialla Suomessa. Esitysluonnoksessa valtionapukelpoisuuden hyväksymiseksi esitetty ehto, jolla edellytetään valtakunnallisen nuorisovaltakunnan osaamiskeskusten hallinnon ja talouden hoitamista vastuullisesti, pidetään lausunnoissa kannatettavana.

Osaamiskeskuksiin liittyviin säännösehdoiksi kriittisesti suhtautuvissa lausunnoissa arvioidaan, että nuorisolain sekä nuorisotyöstä ja -politiikasta annetun valtioneuvoston asetuksen muutoksella ei pystytä riittävästi selkiyttämään ja parantamaan osaamiskeskusjärjestelmään liittyviä organisatorisia haasteita. Kahdessa lausunnossa katsotaan, että osaamiskeskuskausi on verrattain lyhyt, joten valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman hyväksymisen jälkeen ministeriön tulisi ohjata hakuprosessia selkeämmin ja lisätä läpinäkyvyyttä, sekä minkä kokoisia osaamiskeskuksia se haluaa muodostettavan budjetiltaan, henkilöstöltään ja yhteenliittymien määrältään. Ministeriön tulisi kiinnittää enemmän huomiota hakijaorganisaatioiden ja eri organisaatioiden yhteenliittymien muodostaman osaamiskeskustoiminnan käynnistämiseen. Osaamiskeskusten katsotaan rakentuvan osin sattumanvaraisesti, eikä työ näyttäyty pitkäjänteisenä kehittämisenä.

Esitysluonnoksen mukaan jatkossa osaamiskeskusten toiminnasta syntyvä mahdollinen ylijäämä tulisi jatkossa palauttaa opetus- ja kulttuuriministeriölle voimassa olevien erityisavustuksen yleisten ehtojen ja rajoitusten mukaisesti. Kaikki ehdotukseen kantaa ottaneet lausunnonantajat pitävät ehdotusta kannatettavana. Yhdessä lausunnossa kuitenkin katsotaan, että tämä kohta esityksessä kaipaisi selkiyttämistä. Tällä hetkellä ei ole selkeästi määritelty, voiko osaamiskeskus toteuttaa jonkin osan toiminnasta ulkopuolisen rahoituksen avulla, esimerkiksi osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön Erasmus+ -ohjelman puitteissa.

Muut huomiot osaamiskeskuksista

Yleisesti muutamissa lausunnoissa katsotaan, että osaamiskeskuksilla on iso merkitys valtakunnallisessa nuorisotyössä, ja että ne linjaavat ja antavat suuntaa nuorisotyön kentälle nuorisotyön ja -politiikan ohjelman toteuttamiseen. Kuitenkin muutamissa lausunnoissa suhtaudutaan osaamiskeskuksiin myös kriittisemmin, ja katsotaan että nykyinen osaamiskeskusmalli on sekava ja osaamiskeskusjärjestelmään toivottaisiin selkeyttä. Lisäksi muutamissa lausunnoissa katsotaan, ettei ole tarkoituksenmukaista, että osaamiskeskuksia on nuorisotoimialalla niin paljon kuin nykyisin. Nykyisen toimintamallin arvioidaan pilkkovan pientä toimialaa sirpaleiseksi eikä sen katsota edistävän toimialan yhtenäistä kehittämistä ja nuorten asioiden yhtenäistä edunvalvontaa. Yhdessä lausunnossa opetus- ja kulttuuriministeriöltä toivotaan nuorisovaltakunnan osaamiskeskusjärjestelmän arviointia, joka olisi ollut tarpeen toteuttaa ennen nuorisolain muuttamista.

Yksittäisissä lausunnoissa pidetään tärkeänä, että ministeriö huolehtii jatkossakin osaamiskeskusten säännöllisistä tapaamisista ja näiden ohjauksesta, ja että osaamiskeskuksia kehitetään ja niitä ohjataan nykyistä vahvemmin myös osaamiskeskuskauden aikana. Yhdessä lausunnossa nähdään

hyödyllisenä osaamiskeskusten tehtävien ja valtion nuorisopolitiikan saman linjainen klusterointi. Näin valtion nuorisotyön ja -politiikan ohjelman tavoitteet heijastuvat suoraan osaamiskeskusten painopisteisiin ja voivat muodostaa osaamiskeskuksille luontevat kokonaisuudet.

Arviointi- ja avustustoimikunta toteaa lausunnossaan, että koska osaamiskeskusten valinta- ja avustusprosessi on tarkasti ministeriön ohjaamaa, on siten toimikunnan vaikea tuoda lisätukea prosessiin. Tästä syystä määrärahasta päätettäessä toimikunnan rooli ei laissa säädetyllä tavalla ole siten tarkoitukseen sopiva. Arviointi- ja avustustoimikunnan näkemyksen mukaan toimikunnan rooli olisi paremmin hyödynnettävissä osaamiskeskusten toiminnan ja tulosten tarkoituksenmukaisuuden arvioinnissa. Toimikunta myös katsoo, että osaamiskeskusten tarpeellisuudesta on syytä toteuttaa ulkopuolinen arviointi.

Yksittäisissä lausunnoissa pidetään hyvänä, että osaamiskeskusten toimintaa liitetään tiiviimmäksi osaksi valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaa, mutta osaamiskeskusmallia tulee myös kehittää. Resurssien niukentuessa tulee harkita osaamiskeskusten roolia, tarkoituksenmukaisuutta ja hyötyä suhteessa myönnettyihin avustuksiin. Tällöin tulee määrittää tarkasti osaamiskeskusten tavoitteet ja valita osaamiskeskukset sen mukaisesti.

3.3 Nuorisokeskuksia koskevat ehdotukset (lain 20 §; asetuksen 9 ja 10 §)

Nuorisokeskuksia koskeviin ehdotuksiin kantaa ottaneissa lausunnoissa pääosin kannatetaan ehdotettuja muutoksia. Yleisesti lausunnoissa pidetään tärkeänä, että nuorisokeskusten valtionavustusten myöntämiskriteerit ovat yhdenvertaiset ja oikeudenmukaiset. Lausunnonantajat kannattavat mm. valtionapukelpoisuuden hyväksymiseen liittyen yksityiskohtaisemman tehtäväluettelon poistamista, jossa kuvataan nuorisokeskusten toimintaa. Lausunnoissa pidetään myönteisenä, että jatkossa korostetaan keskuksen nuorisotyöllistä tehtävää riippumatta järjestettävän toiminnan muodosta. Myös nuorisokeskusten toiminnan ympärivuotisuus nähdään kannatettavana ja tarpeellisena kriteerinä.

Yleisesti lausunnoissa nähdään hyvänä, että jatkossa korostetaan enemmän toiminnan merkitystä ja vaikuttavuutta nuorisotyön ja -toiminnan kannalta. Esitettyjen muutosten katsotaan vahvistavan kokonaisuudessaan nuorisokeskusten roolia nuorisotyön kentällä. Lisäksi hallinnon ja taloudenpidon vastuullista hoitamista koskevaa kriteeriä kannatetaan. Vastuullinen talouden ja hallinnon hoitaminen yhdistettynä toiminnan laatuun ja vaikuttavuuteen arvioidaan luovan edellytykset tulokselliseen toimintaan nuorisokeskuksissa.

Kaikki lausunnon antaneet nuorisokeskukset ja Suomen nuorisokeskusyhdistys ry pitivät hyvänä, että nuorisokeskusten avustuskäytäntöjä ja -kriteereitä selkiytetään. Lausunnoissa pidetään hyvänä, että nuorisokeskuksille määritelty tehtävä painottuu selkeämmin toiminnan vaikuttavuuteen ja nuorisotyön laatuun, joiden mittaaminen ja arviointi tapahtuu selkein ja yhdenmukaisin perustein. Lausunnoissa myös todetaan mm., että toiminnan laatu, laajuus ja vaikuttavuus valtionapukelpoisuuden arviointikriteereinä vahvistaa sitä, että nuorisokeskukset ovat jatkossakin

korkeatasoista, nuoria ja nuorisotyötä palvelevaa toimintaa järjestäviä keskuksia. Lisäksi kestävän kehityksen sekä kansainvälisyyden huomioiminen valtionapukelpoisuuden edellytyksissä nähdään oleellisena ja ajankohtaisena kelpoisuustekijänä. Kestävän kehityksen huomioimisen nuorisokeskustoiminnassa katsotaan olevan linjassa valtakunnallisen trendin kanssa.

Lausunnoissa todetaan, että nuorisokeskusten toiminta perustuu edelleen vahvasti leirimuotoiseen toimintaan ja nuorisokeskusten tarjoamalla leirikoulutoiminnalla on tärkeä tehtävä yhteisöllisen ja kokemuksellisen oppimisen edistämiseksi. Nuorisokeskusten lausuntojen mukaan on hyvä, että nuorisokeskusten toiminnan turvaamiseksi tulevaisuudessakin säilyy mahdollisuus tehdä ylijäämää, jonka avulla voidaan korjata ja rakentaa infraa sekä kehittää toimintaa. Mahdollisuus maksulliseen palvelutoimintaan myös muille asiakasryhmille tukee keskuksien tekemää nuorisotyötä.

Lausunnon antaneet nuorisokeskukset huomauttavat, että arviointikriteerejä laadittaessa kuunneltaisiin edelleen vahvasti nuorisokeskuksia. Lausunnoissa ehdotetaan, että poistuvien tavoiteohjausmenettelyjen sijasta vuodesta 2024 alkaen siirryttäisiin nuorisokeskusten yhteiseen kehittämisspäivään ministeriön ja nuorisokeskusten välisen vuoropuhelun varmistamiseksi, jotta arviointikriteerejä tulkitaan yhdenmukaisesti. Lisäksi lausunnoissa toivotaan, että huolehditaan riittävästä vuorovaikutteisuudesta ja keskusteluyhteydestä yksittäisten keskusten erityispiirteiden ja toimintaympäristöjen huomioimiseksi. Kahdessa lausunnossa todetaan, että ministeriön olisi suotavaa tutustua nuorisokeskusten toimintaan paikan päällä.

Asetusluonnoksessa nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden kriteereissä on vaikuttavuutta kuvaavaksi tekijäksi lisätty keskuksen viestintä. Yhdessä lausunnossa todetaan tämän lisäyksen vahvistavan edelleen nuorisokeskusten roolia ja asemaa nuorisotoimialalla. Lausunnossa katsotaan, että kestävän kehityksen edistäminen ja kansainvälinen toiminta nousevat uudessa asetusesityksessä myös entistäkin painokkaammin esiin valtionapukelpoisuuden edellytyksinä, jonka arvioidaan olevan hyvä asia.

3.4 Muita säännöksiä koskevat ehdotukset (lain 23, 24, 26 ja 27 §; asetuksen 1 §)

Valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuuden peruuttaminen (23 §)

Suurin osa lausunnonantajista, jotka ovat ottaneet kantaa nuorisolain 23, 24, 26 ja 27 §:ää koskeviin muutosehdotuksiin, kannattavat tai suhtautuvat myönteisesti ehdotettuihin muutoksiin.

Kaikissa valtionapukelpoisuuden peruuttamista koskevan nuorisolain 23 §:n muutokseen kantaa ottaneissa lausunnoissa kannatetaan ehdotusta, jonka mukaan valtakunnallisen nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuus voidaan peruuttaa nykyistä helpommin, jos järjestön toiminta ei enää täytä nuorisolaissa tai sen lain nojalla säädettyjä valtionapukelpoisuuden edellytyksiä. Lausunnoissa nähdään yleisesti hyvänä, että valtionapukelpoisuus voitaisiin jatkossa peruuttaa ilman vaatimusta kahdesta peräkkäisestä vuodesta, jotta järjestöt, jotka rikkovat tai joiden toiminta on selkeästi ristiriidassa nuorisolain säännösten kanssa, voidaan sulkea valtionavun ulkopuolelle nopeammin.

Toisaalta osassa lausunnoissa kannetaan huolta siitä, voisiko menettely aiheuttaa sen, että satunnainen muutos järjestön toiminnassa johtaisi valtionapukelpoisuuden menettämiseen.

Muutamassa lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että nuorisojärjestöillä on pienet voimavarat uusien rahoituslähteiden löytämiselle ja toiminnan ylläpitämiselle, jolloin valtionavustuskelpoisuuden menettäminen tarkoittaisi ainakin yhden haastavan vuoden ilman hallinnollista rahoitusta ja henkilöstöä sekä toiminnan alasajoa. Lisäksi useassa nuorisoalan järjestön lausunnossa muistutetaan, että valtionapukelpoisuuden menettäneellä järjestöllä tulee jatkossakin olla mahdollisuus hakea valtionapukelpoisuutta uudelleen, kun edellytykset jälleen täyttyvät. Tältä osin lausunnoissa esitetään nuorisolain 23 §:n yksityiskohtaisten perusteluiden täydentämistä. Lisäksi yhdessä lausunnossa todetaan, että koska valtionapukelpoisuuden edellytyksenä on vaikeasti mitattavia ja arvioitavia kriteereitä, kuten ajankohtaisuus, on järjestöjen kanssa käytävä hyvissä ajoin keskustelua, jos ministeriö näkee syytä valtionapukelpoisuuden peruuttamiseksi.

Nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen (24 §)

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan nuorisolain 24 §:ään ehdotetaan lisättäväksi viittaus hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 32 §:ään, jossa säädetään nuorten mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa nuorisovaltuustossa tai vastaavassa nuorten vaikuttajaryhmässä. Vain muutamissa lausunnoissa otetaan kantaa 24 §:ään ehdotettuun muutokseen, mutta sitä kommentoineet lausunnonantajat kannattavat varauksetta viittauksen lisäämistä nuorisolakiin. Lausunnonantajien mukaan on perusteltua, että uutena hallintotasona toimiva hyvinvointialue sekä hyvinvointialueiden rooli ja lasten ja nuorten osallisuuden toteutuminen hyvinvointialueilla huomioidaan myös nuorisolaissa. Nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämistä kaikilla hallinnon tasoilla pidetään myös oleellisena. Kahdessa lausunnossa pidetään tärkeänä, että osallistumaan pääsevät laajasti eri taustaiset nuoret. Nuorille suunnattujen palveluiden luomisessa ja kehittämisessä tulee kuulla heitä, jotka palveluita käyttävät. Erityistä huomioita on tarvetta kiinnittää erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin, jotta voidaan mahdollistaa palveluiden yhdenvertaisuuden edistäminen.

Valtionosuuksien ja -avustusten rahoitus (26 §)

Vain kahdessa lausunnossa otetaan kantaa esitysluonnoksen kohtaan, jonka mukaan nuorisolain 26 § ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi. Toisessa lausunnossa ehdotusta kannatetaan, mutta samalla ollaan kuitenkin huolestuneita siitä, että laki ei turvaa nuorisojärjestöjen asemaa rahoituksen näkökulmasta, vaan poliittisella päätöksenteolla voi olla keskeinen merkitys rahoituksen suuruuteen ja laajuuteen. Valtiovarainministeriö puolestaan kiinnittää lausunnossaan ehdotuksen osalta huomiota siihen, että esitysluonnoksen vaikutusarvioinnissa ei kuitenkaan ole arvioitu säännöksen kumoamisen tosiasiallisia vaikutuksia. Lausunnon mukaan jatkovalmistelussa on tarkoituksenmukaista täsmentää esitysluonnosta tältä osin.

3.5 Harrastamisen Suomen mallia koskevat uudet säännösehdotukset (lain 12 a ja 21 a §)

Harrastamisen Suomen mallista säätäminen laissa

Esitysluonnoksessa ehdotetaan lisättäväksi nuorisolakiin uudet säännökset Harrastamisen Suomen mallista sekä valtionavustuksen myöntämisestä Harrastamisen Suomen mallin mukaiseen harrastustoimintaan. Nuorisolaissa säädettäisiin Harrastamisen Suomen mallin tarkoituksesta sekä kunnan tehtävistä sen järjestäessä kyseistä harrastustoimintaa. Laissa säädettäisiin tarkemmin myös niistä edellytyksistä, jotka otetaan huomioon Harrastamisen Suomen mallin mukaiseen harrastustoimintaan myönnettävän valtionavustuksen määrää harkittaessa.

Valtaosa lausunnonantajista ottaa lausunnoissaan kantaa Harrastamisen Suomen mallia koskeviin ehdotuksiin. Valtaosa lausunnonantajista myös kannattaa Harrastamisen Suomen mallin tavoitteita ja mallin vakiinnuttamista. Lausunnonantajien näkemykset jakautuvat kuitenkin sen osalta, tuleeko Harrastamisen Suomen mallista säätää laissa vai ei. Lausunnonantajien näkemysten jakautumisesta huolimatta suurin osa Harrastamisen Suomen mallia koskevia ehdotuksia kommentoineista lausunnonantajista kannatta Harrastamisen Suomen mallin kirjaamista lakiin ainakin jollain tavoin. Suuri osa Harrastamisen Suomen mallin kirjaamista lakiin kannattaneista lausunnonantajista on kuntia.

Mallia kannattavissa lausunnoissa pidetään keskeisenä, että mallin tarkoituksena on taata kaikille lapsille ja nuorille maksuton harrastus, joka tukee hyvinvointia ja jaksamista taustoihin riippumatta. Harrastamisen Suomen mallia koskeviin säännöksiin myönteisesti suhtautuneet lausunnonantajat arvioivat mallin kirjaamisen nuorisolakiin tuovan mm. jatkuvuutta ja pysyvyyttä hyvin käynnistyneelle mallille sekä harrastustoiminnan järjestämiseen että sen rahoitukseen. Laissa säätämisen arvioidaan mahdollistavan pitkäjänteisen ja tavoitteellisen työn sekä pysyvät rakenteet lasten ja nuorten harrastustoiminnan järjestämiselle. Lausunnoissa, joissa Harrastamisen Suomen mallin kirjaamista nuorisolakiin kannatetaan, katsotaan mm. että se mahdollistaa säännöllisen toiminnan mallin ympärillä, luo pysyviä rakenteita ja kehittää lasten ja nuorten harrastamista. Toiminnan lakisääteisyydellä on myös merkitystä toimintaa järjestettäessä. Ehdotettua mallia kannattavissa lausunnoissa todetaan myös mm. että Harrastamisen malli edistää harrastamista tuomalla matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia peruskoululaisille. Tämän arvioidaan synnyttävän myös kiinnostuksen jatkaa harrastusta esimerkiksi yhdistystoiminnan puitteissa. Osa lausunnonantajista arvioi, että esityksellä olevan vaikutusta yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien lisääntymiseen eri puolilla Suomea.

Nuorten kuulemisen korostamista lakiluonnoksessa kannatetaan laajasti. Lausunnoissa nähdään tärkeänä, että harrastaminen perustuu edelleen lasten ja nuorten omiin toiveisiin, mikä edesauttaa mieluisan harrastuksen löytymistä sekä harrastustoimintaan sitoutumista. Muutamassa lausunnossa pidetään kannatettavana sitä, että lakiluonnoksessa lasten ja nuorten osallisuutta ja kuulemista on korostettu, mutta samalla todetaan, että lasten ja nuorten koulukohtaisen kuulemisen laadukas toteuttaminen kunnissa vaatii jatkuvuutta ja henkilöresurssia. Tältä osin kiinnitetään huomiota siihen, että suunnitelmien resursointi tulee aidosti huomioida.

Osa niistä lausunnonantajista, jotka kannattavat Harrastamisen Suomen mallista säätämistä, vastustaa kuitenkin mallista säätämistä nuorisolaissa. Kaikissa näissä lausunnoissa katsotaan, että Harrastamisen Suomen mallista tulisi säätää nuorisolain sijasta perusopetuslaissa. Perusopetuslaissa säätämistä perustellaan mm. sillä, että harrastamisen Suomen mallin mukainen toiminta kytkeytyisi tällöin vahvemmin muuhun koulun toimintaan. Toisaalta osassa lausunnoissa esitysluonnoksen haasteena nähdään se, että mallin ehdotettuna kohderyhmänä ovat perusopetukseen osallistuvat nuoret, vaikka nuorisolaki koskee kaikkia alle 29-vuotiaita.

Lausunnoissa, joissa ehdotetaan Harrastamisen Suomen mallia koskevien säännösten lisäämistä perusopetuslakiin, todetaan mm. että mallista säätäminen perusopetuslaissa edistäisi esitysehdotusta paremmin mallille asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja käytännön pysyvyyttä. Osassa lausuntoja katsotaan, että jos mallin toteutus halutaan kytkeä kiinteästi osaksi lasten ja nuorten koulupäiviä, tulisi koulupäivien rakennetta voida muuttaa ja suunnitella kokonaisuutena harrastukset huomioiden jo lukujärjestyksiä tehtäessä. Tällöin harrastaminen kuuluisi jokaisen oppilaan viikkorytmiin koko perusopetuksen ajan, jolloin myös hyvinvointitekijät korostusivat pitkällä aikavälillä. Perusopetuslain arvioidaan takaavan nuorisolakia paremmin pysyvät rakenteet toimintojen yhteensovittamiselle. Esimerkiksi perusopetuslain myötä lasten ja nuorten kuljetusten järjestäminen sujuisi joustavasti. Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon mukaan perusopetuslaissa säätämisessä korostuisi selkeämmin se, että mallin mukainen toiminta tapahtuu kouluissa ja koskee myös perusopetuksen ensimmäisiä vuosiluokkia käyviä lapsia. Lisäksi perusopetuslaissa säätäminen mahdollistaisi paremmin mallin yhteyksien tarkastelun myös aamu- ja iltapäivätoimintaan. Myös useammassa muussa lausunnossa katsotaan, että koulun nykyistä aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä kerhotoimintaa ja Harrastamisen Suomen mallia olisi syytä tarkastella ja kehittää kokonaisuutena.

Harrastamisen Suomen mallista säätämistä vastustavissa lausunnoissa katsotaan mm. että mallin vakiinnuttamiselle ei ole vielä saatu tarpeeksi arviointi- ja tutkimustietoa tai kentältä kerättyä palautetta sen toteuttamiseksi. Toisaalta lausunnoissa arvioidaan, että malli ei tällä hetkellä tue harrastamisen pitkäjänteisyyttä eikä lasten ja nuorten kiinnittymistä turvalliseen harrastusyhteisöön pidemmäksi aikaa. Ehdotusta vastustaneissa lausunnoissa katsotaan, että Harrastamisen Suomen malli tarvitsisi runsaasti lisäselvitystä ja valmistelua, jotta sen kirjaamista lakiin voitaisiin kannattaa. Yksittäisissä lausunnoissa katsotaan, että Harrastamisen Suomen mallin pilotti on ollut lyhykestoinen, ja sen toteutusmallit kunnissa hyvin erilaisia ja myös ongelmallisia. Haasteena ovat olleet mm. sekava ohjaajien palkkausjärjestelmä, tilojen käyttö, kerhojärjestäjien valinta tai kilpailutus sekä se, kuinka paljon toteutuneet kerhot lopulta perustuvat koululaiskyselyihin ja lasten toiveisiin. Lisäksi muutamassa lausunnossa esitetään, että mallin tavoitteita ja hankkeen ohjausta pitää tarkentaa, jotta sen toteutuminen eri puolella Suomea olisi yhdenvertaista ja tukisi asetettuja tavoitteita.

Harrastamisen Suomen mallin vaikuttavuus ja yhdenvertaisuus

Myös useat lausunnonantajat, jotka sinänsä kannattavat mallin kirjaamista lakiin, ovat kuitenkin huolissaan siitä, että Harrastamisen Suomen mallin lähtökohtaa eli hyvinvoinnin edistämistä

nimenomaan maksuttoman, koulupäivän yhteydessä olevan harrastuksen kautta ei ole vielä riittävästi tutkittu ja arvioitu. Lausunnoissa todetaan, että olisi tarpeen selvittää ja seurata, keitä toimintaan osallistuu ja keitä se tavoittaa. Mallin ja sen kehittämisen tulisi perustua tutkittuun tietoon ja säännölliseen arviointiin.

Muutamissa lausunnossa esitetään huoli Harrastamisen Suomen mallin toteutumisen yhdenvertaisuudesta ja etenkin esitetyn mallin kyvystä puuttua harrastuspudokkuuteen tai muihin harrastamisen esteisiin. Useammassa lausunnossa katsotaan, että mallin toteuttamisessa on pyrittävä myös huomioimaan erityisen haavoittuvassa asemassa olevat oppilaat, sekä heidän kuulemisensa. Lakitekstissä tulisi huomioida paremmin myös erityistekijät yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten ja erityisryhmien huomioimisella vahvistetaan kansallisen lapsistrategian tavoitteita lasten yhdenvertaisuuden tukemisessa ja edistämisessä. Toiminnan kokonaisvaikutuksista ja merkityksestä lasten ja nuorten syrjään jäämisen torjumisessa ja entuudestaan harrastamattomien lasten ja nuorten tavoittamisessa ja harrastetoimintaan sitouttamisessa olisi tärkeä saada moniulotteista tietoa. Lisäksi yksittäisissä lausunnoissa ehdotetaan, että myönnettäessä valtionavustuksia tulisi omana avustuskriteerinään huomioida se, miten hakijana oleva kunta pyrkii varmistamaan, että mallin mukainen harrastustoiminta aidosti lisää harrastamisen tasa-arvoa ja harrastusten piirissä olevien lasten ja nuorten määrää. Yhdenvertaisuuden huomioon ottamisen katsotaan tarkoittavan sitä, että Harrastamisen Suomen mallin vaikuttavuutta tulee pyrkiä lisäämään juuri niiden lasten ja nuorten kohdalla, joilla on eniten vaikeuksia päästä harrastamaan.

Muutamassa kunnan lausunnoissa toivotaan, että jatkovalmistelussa otetaan huomioon maaseutumaisten kuntien toiminnan järjestämiseen liittyvät erityispiireet, kuten esimerkiksi suuri erilliskuljettavien oppilaiden määrä. Valmistelussa tulisi ottaa huomioon lasten tasavertainen kohtelu ja tasavertaiset mahdollisuudet osallistua harrastamisen Suomen mallin mukaiseen toimintaan myös niissä tilanteissa, joissa esimerkiksi paikalliset koulukuljetusperusteet eivät mahdollista oppituntien jälkeen koululla harrastamista. Tarpeen olisi varmistaa kaikkien lasten ja nuorten oikeus maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä asuinpaikasta riippumatta. Myös Kuntaliitto katsoo, että esitys ei huomioi riittävästi lasten ja nuorten tasa-arvoista ja yhdenvertaista mahdollisuutta Suomen mallin mukaisiin toimintoihin. Erityis- ja aliedustettujen ryhmien osallistamiseen sekä palveluiden järjestämisen puitteisiin tulisi luonnoksen perusteluissa kiinnittää erityistä huomiota.

Muutaman lausunnonantajan mukaan huolta lasten oikeuksien yhdenvertaisesta toteutumisesta aiheuttaa se, että Harrastamisen Suomen mallin mukaisen harrastustoiminnan järjestäminen perustuu kunnan vapaaehtoisuuteen. Kuntien erot voivat kasvaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukijoina. Lapsen oikeuksien sopimuksen 31 artikla edellyttää lasten tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään. Siten esityksessä tulisi korostaa kuntien tehtävää huolehtia oppilaiden yhdenvertaisesta kohtelusta myös Harrastamisen Suomen mallia toteuttamalla.

Huomiot säännösehdotuksiin ja kohderyhmään

Lakiehdotuksen 12 a ja 21 a §:ään ehdotettujen säännösten varsinaista sisältöä kommentoidaan vain yksittäisissä lausunnoissa. Muutamissa lausunnoissa otetaan kantaa Harrastamisen Suomen mallin mukaisen harrastustoiminnan sijoittumiseen koulupäivän yhteyteen. OAJ toteaa lausunnossaan, että nuorisolailla ei voida säätää oikeutta sijoittaa oppivelvollisuuteen ja perusopetukseen kuulumatonta harrastustoimintaa oppivelvollisten koulupäivän keskelle. OAJ vaatii lausunnossaan poistettavaksi ehdotetun 12 a §:n kirjausta, jonka mukaan harrastus on mahdollista järjestää myös oppituntien välissä. Myös Into ry katsoo esityksen olevan haasteellinen sen osalta, että harrastustoimintaa on mahdollista järjestää keskellä koulupäivää, koska harvalla 1.–9. vuosiluokan oppilaalla on keskellä koulupäivää sellaista taukoa, että heillä olisi mahdollisuus osallistua kesken koulupäivän harrastustoimintaan.

Muutamissa lausunnossa pidetään tarpeellisena, että harrastustoimintaa tulisi voida toteuttaa myös myöhemmin kuin aivan koulupäivän yhteydessä. Tällöin olisi parempi mahdollisuus saada ohjaaja ja harrastustiloja käyttöön. Harrastustoiminnan järjestämisen ja ajoittamisen katsotaan liittyvän oleellisesti myös koulukuljetuksiin. Kuljetukset tulisi huomioida harrastussuunnitelmaa laadittaessa siten, että myös koulukuljetuksissa mukana olevat voivat osallistua harrastuksiin yhdenvertaisesti. Lausunnoissa tätä pidetään tärkeänä, koska yhä enemmän koulut ovat kuntakeskuksissa ja lapset koulukuljetuksen piirissä. Tämän osalta katsotaan myös, että osana perusopetuslakia koulukuljetusten suunnittelu harrastuksia tukeväksi onnistuisi huomattavasti helpommin. Yhden lausunnon mukaan nykytilanne on osoittanut, että koulukuljetusten suunnittelu Harrastamisen Suomen mallin kerhojen aikataulujen mukaan ei onnistu. Koulukuljetukset järjestyvät koulupäivän päättyessä, mutta harrastusryhmän jälkeen kulkeminen on nuoren/huoltajien järjestettävänä.

Esitysluonnoksen mukaan tarkoitus on, että harrastus liittyisi ajallisesti koulupäivään siten, että harrastus järjestettäisiin pääsääntöisesti koulun tiloissa tai tarvittaessa muissa tiloissa kiinteässä yhteydessä koulupäivään. Tältä osin kahdessa lausunnossa nostetaan esiin ongelmallisena säännösten epäselvyys niin vastuu- kuin toimivaltakysymyksissä. Opetuksen järjestäjän vastuu olisi tässä kyseisessä tilanteessa vähintäänkin epäselvä, sillä harrastustoiminta ei sisälly perusopetuslaissa tarkoitettuun opetukseen.

Muilta osin ehdotetun 12 a §:n mukaisia mallin kriteerejä pidetään pääosin toimivina ja hyvinä. Aluehallintovirastojen lausunnossa suhtaudutaan kuitenkin kriittisesti siihen, onko lain tasolla syytä määritellä mitä harrastuslukujärjestys pitää sisällään. Myös ohjaajan osaamistason määrittäminen lain tasolla vaikuttaa lausunnon mukaan tarpeettomalta. Myös yksittäisissä muissa lausunnoissa harrastussuunnitelmassa vaadittu ohjaajien nimeäminen koetaan ongelmalliseksi, koska ohjaustarpeiden päättäminen ennen rahoituksen varmistumista on hankalaa ja tuottaa paljon turhaa työtä koordinoinnissa ja kolmannella sektorilla, sillä kerhotarjontaa joudutaan muokkaamaan saadun rahoituksen määrän mukaan.

Kuntaliitto näkee yksityiskohtaisen harrastussuunnitelman lisäävän malliin liittyvää hallinnollista taakkaa kohtuuttomasti - etenkin kun mallin mukaiseen toimintaan liittyvää rahoitusta ei saa juurikaan osoittaa toiminnan organisointiin tai hallintoon. Kuntaliitto arvioi, että esitysluonnos ja sen perustelut eivät tee riittävästi eroa Harrastamisen Suomen mallin järjestämisen ja tuottamisen välillä,

vaan ne kuvaavat esimerkiksi kolmannen sektorin toimintaa järjestämisenä, vaikka 12 a §:n 3 momentissa järjestäminen säädetään nimenomaisesti kuntien tehtäväksi. Kuntaliitto katsoo, että esitystä on jatkovalmistelussa välttämätöntä selkeyttää tältä osin. Kuntaliitto esittää lisäksi, että esityksen jatkovalmistelussa otettaisiin huomioon ja arvioitaisiin kuntien toimintaan sovellettavan muun lainsäädännön, kuten hankintojen kilpailuttamista edellyttävän hankintalainsäädännön vaikutukset kunnan hankkiessa harrastamispalvelun muulta palvelun tuottajalta. Myös valtiovarainministeriö katsoo, että esityksen jatkovalmistelussa on tarpeen arvioida, onko laissa välttämätöntä säätää yksityiskohtaisesti koulukohtaisen harrastussuunnitelman laatimisesta vai voidaanko pitää riittävänä, että yleisellä tasolla todettaisiin, että toimintaa tulee suunnitella kuulemisen ja yhteensovittamisen pohjalta. Koulukohtaiset suunnitelmavelvoitteet ovat kunnan sisäisiin viranomaisprosesseihin liittyvää toimintaa, jota kunnat ovat pitkään toivoneet poistettavaksi lainsäädännöstä.

Yleisesti lasten ja nuorten kuulemisesta säätämistä 12 a §:ssä pidetään hyvänä ja tärkeänä, sillä se tavoittaa kattavasti koulujen lapset ja nuoret. Lisäksi laadun kehittämisen näkökulmasta pidetään hyvänä, että laissa ehdotetaan säädettäväksi ohjaamisen laatuvaatimuksista siten, että kuntien tulee huolehtia ohjaajien osaamisesta. Ohjaajien osaamisen kehittäminen edistää laadukasta ja vastuullista harrastamista.

Useissa lausunnoissa katsotaan, että mallissa olisi tarpeen huomioida myös perusopetusikää vanhemmat nuoret, varsinkin kun mallista ehdotetaan säädettäväksi nuorisolaissa, jossa nuorilla tarkoitetaan kaikkia alle 29-vuotiaita. Useammassa lausunnossa esitetään, että oppivelvollisuuden laajentamisen myötä nuorisolain jatkovalmistelussa tarkasteltaisiin myös Harrastamisen Suomen mallin toteutuksen laajentamista koskemaan toisella asteella opiskelevia nuoria, ja että Harrastamisen Suomen mallin osalta kohderyhmä voisi olla kaikki alle 18-vuotiaat. Myös aluehallintovirastot esittävät yhteisessä lausunnossaan harkittavaksi, että kyseessä olevaa harrastustoimintaa voisi järjestää tulevaisuudessa myös toisen asteen opiskelijoille, mikäli Harrastamisen Suomen mallista säädetään nuorisolaissa.

Myös Kuntaliitto huomauttaa lausunnossaan, että ehdotettu 12 a § pykälä ei vastaa nuorisolain 3 §:ssä säädettyjä lain määritelmiä. Nuorisolain määritelmien mukaan nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita. Harrastamisen Suomen mallia koskevassa pykälässä nuorella viitataan kuitenkin ainoastaan perusopetukseen osallistuviin. Kuntaliiton mukaan määritelmiä tulisi tarkastella edelleen jatkovalmistelussa. Lisäksi yhden kaupungin lausunnossa Harrastamisen Suomen malli ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan kaikkia alle 29-vuotiaita lapsia ja nuoria, jotta paikallisen harrastustoiminnan tarjonta ei supistuisi merkittävästi perusopetuksen päättyessä, vaan kunnat voisivat tarjota nuorille harrastuksiin jatkuvuutta.

Rahoitus

Esitysehdotuksen mukaan Harrastamisen Suomen mallin mukaisen harrastustoiminnan järjestämiseen myönnettäisiin vuosittain valtionavustusta. Valtion talousarvioon voitaisiin ottaa

vuosittain määräraha myönnettäväksi Harrastamisen Suomen mallin mukaiseen harrastustoimintaan.

Suuri osa Harrastamisen Suomen mallia kommentoineista lausunnonantajista ottaa kantaa myös mallin rahoitukseen. Harrastamisen Suomen mallin rahoituksen osalta lausunnonantajien näkemykset jakautuvat siten, että osa lausunnonantajista kannattaa ehdotettua mallia ja osa katsoo, että tarkoituksenmukaisempaa olisi toteuttaa rahoitus osana kuntien valtionosuuksia. Kuitenkin suurempi osa mallin rahoitukseen kantaa ottaneista lausunnonantajista kannattaa ehdotusta mallin rahoittamisesta valtionavustuksella. Etenkin muutamissa kuntien lausunnoissa katsotaan, että mallin rahoitus valtionavustuksella on parempi ratkaisu kuin rahoituksen vieminen kuntien valtionosuuksiin. Lausunnoissa pidetään myös perusteltuna, että myös mallia rahoitetaan valtionavustuksilla valtionosuuksien sijaan, jolloin ministeriöllä ja aluehallintovirastoilla on mahdollisuus seurata toiminnan laatua ja laajuutta.

Muutamissa ehdotettua rahoitusmallia kannattavissa lausunnoissa pidetään kuitenkin tärkeänä, että Harrastamisen Suomen mallin avustuksessa otettaisiin huomioon avustusta hakevan kunnan lasten ja nuorten määrä. Lisäksi muutamien kaupungin lausunnoissa katsotaan, että avustusta myönnettäessä tulisi huomioida, että suurissa kunnissa harrastustoiminnan kulut ovat korkeammat kuin pienissä kunnissa. Lisäksi erityisesti kuntien lausunnoissa katsotaan, että vaikka mallin rahoitus on tarkoituksenmukaista järjestää harkinnanvaraisena valtionavustusrahoituksena, tulisi Harrastamisen Suomen mallin avustuskautta pidentää 2–3 lukuvuoteen, mikä mahdollistaisi harrastustoiminnan suunnittelun ja järjestämisen nykyistä pitkäjänteisemmin. Lausunnoissa katsotaan mm., että harrastustoimintaa tulisi voida järjestää nykyistä pitkäjänteisemmin, jolloin myös toimijoita voitaisiin sitouttaa nykyistä paremmin. Lausunnoissa pidetään myös haasteena, että Harrastamisen Suomen mallin toteuttamiselle yksivuotinen rahoitusmalli merkitsee tällä hetkellä muun muassa harrastustoiminnan vuosittaista kilpailutusta, mikä on hallinnollisesti raskasta ja mikä saattaa muuttaa vuositasolla harrastustoimintatarjontaa ja heikentää harrastamisen jatkuvuuden edellytyksiä. Useampivuotinen rahoitus vähentäisi rahoituksen hakemisen ja valtionavustuksen raportoimisen vaatimaa aikaa ja työvoimaa sekä hallinnollista taakkaa.

Kunnille osoitettavaa yleiskatteellista valtionosuutta kannattavissa lausunnoissa katsotaan sen keventävän kuntien ja aluehallintoviraston työtaakkaa. Rahoituksen hakemista valtionavustuksena ja sen raportoimista erikseen vuosittain pidetään raskaana ja työllistävänä menettelynä. Osana valtionosuusrahoitusta myös harrastustoiminnan suunnittelun arvioidaan pidemmällä aikavälillä olevan sujuvampaa, mikä takaisi ammattitaitoisten ohjaajien sitoutumisen pidemmällä aikavälillä ja näin laadukkaan toiminnan sekä jatkuvuuden. Yleisesti ehdotettua rahoitusmallia vastustavissa lausunnoissa katsotaan mm. että yksivuotinen harkinnanvarainen avustus on epävarma väline pysyvän ja pitkäjänteisen toiminnan vakiinnuttamiseksi. Harrastustoiminnan toteuttajan näkökulmasta vuosittainen haku ja määräraha ei tue toiminnan pysyvyyttä, kehittämistä eikä harrastustoiminnan vaikuttavuutta. Lisäksi valtionavustusrahoitusta ja Harrastamisen Suomen mallin vapaaehtoisuutta kunnille pidetään yksittäisissä lausunnoissa yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta ongelmallisena, koska tällöin harrastustoiminnan järjestäminen ja valtionavustuksen

hakeminen jää kunnan omaan harkintaan. Tällöin lapset ja nuoret ovat eriarvioidessa asemassa harrastamisen suhteen riippuen asuinkunnastaan.

Muutamissa lausunnoissa tuodaan esiin, että jos mallissa mukana olevien kuntien määrä kasvaa, myös rahoituksen tulisi kasvaa samassa suhteessa. Lausuntojen mukaan jatkossa tulee varmistaa Harrastamisen Suomen mallin rahoitus ja mahdollinen kasvava rahoitustarve. Muutoinkin rahoituksen tasoon kiinnitetään huomiota muutamissa lausunnoissa, joissa katsotaan olevan tärkeää, että rahoitus ohjautuu tasaisesti kaikille toimijoille ja huomioi nykyistä selkeämmin mm. syrjäytymisvaarassa olevat lapset ja nuoret.

Kuntaliiton lausunnossa sekä muutamissa muissa lausunnoissa katsotaan, että Harrastamisen Suomen mallin rahoituksen taso on liian matala, jotta se aidosti mahdollistaa jokaiselle perusopetukseen osallistuvalla nuorella maksuttoman harrastuksen. Tämän tavoitteen toteuttaminen edellyttäisi joko budjetin kasvattamista, maksuttomuudesta luopumista tai tavoitteiden muotoilemista toisella tavalla. Lisäksi muutamien lausunnon mukaan arvioitaessa Harrastamisen Suomen mallin kustannuksia, tulisi huomioida myös ne kulut, joita avustus ei kata. Osassa lausunnoista katsotaan, että joka tapauksessa mallin rahoitus tulee resursoida niin, ettei se vähennä muita nuorisotyön resursseja.

Valtiovarainministeriö katsoo lausunnossaan, että vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintaa voidaan rahoittaa valtionavustuksin. Lausunnon mukaan uusien kuntia työllistävien tehtävien tarkoituksenmukaisuutta ja välttämättömyyttä on kuitenkin tarpeen arvioida tarkoin, vaikka tehtävä perustuisikin vapaaehtoisuuteen. Huolenaiheeksi on noussut, että lakisääteisten tehtävien järjestämistä ohjataan valtionavustuksilla ja kunnan järjestämistä rajoittavilla valtionavustuskriteereillä.

Muut huomiot Harrastamisen Suomen mallista

Muutamassa lausunnossa nostetaan esiin Harrastamisen Suomen mallin mukaisen harrastustoiminnan järjestämisen mahdollisuus myös yksityisten opetuksen järjestäjien toimesta. Esityksen jatkovalmistelussa toivotaan täsmennettävän sitä, että jos kunta päättää järjestää mallin mukaista harrastustoimintaa, tuleeko harrastus mahdollistaa kaikille kunnan järjestämään perusopetukseen osallistuville oppilaille vai tuleeko se mahdollistaa kaikille kunnan alueella sijaitsevien peruskoulujen oppilaille, koulun ylläpitäjästä riippumatta. Lisäksi kun mallin kohderyhmänä ovat perusopetukseen osallistuvat, mallin ulkopuolelle rajautuvat ne oppivelvolliset, jotka perusopetukseen osallistumisen sijaan suorittavat oppivelvollisuuttaan hankkimalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot muulla tavoin, ns. kotiopetuksessa.

Muutamassa lausunnossa todetaan, että Harrastamisen Suomen mallin jatkokehittämisessä on välttämätöntä ottaa huomioon myös Verohallinnon vuosina 2021-2022 yllättäen tekemät uudet linjaukset, joiden mukaan koulujen iltapäiväkerhotoiminta järjestöjen toteuttamana on elinkeinotoimintaa. Lausunnoissa katsotaan, että linjaus vaarantaa nuorisjärjestöjen halun ja

luottamuksen olla mukana pitkäjänteisesti toteuttamassa harrastustoimintaa, koska Suomen mallin mukaisen toiminnan osalta saatettaisiin tulevaisuudessa tehdä samanlainen tulkinta.

3.6 Lausunnonantajan yleiskommentit tai huomiot

Lausunnonantajien yleiskommenttien perusteella lausunnonantajat ovat pääosin tyytyväisiä nuorisolakiin esitettyihin muutoksiin ja erityisesti esitysluonnoksen tavoitteita pidetään kannatettavia sekä esitettyjä muutoksia tarpeellisina ja perusteltuina. Muutamissa lausunnoissa todetaan, että ehdotetut muutokset mahdollistavat monipuolisen, laajan ja ajankohtaisiin yhteiskunnan ilmiöihin vastaamisen nopeasti. Lausunnoissa myös kiitetään hyvää ja järjestöjä laajasti osallistanutta prosessia valtionapukelpoisuutta ja valtionavun määräytymistä koskevia esityksiä valmistellessa.

Useat lausunnonantajat katsovat, että lakimuutokset tuovat selkeyttä sekä valtionavustuksiin että valtionapukelpoisuuden kriteereihin. Yleisesti lausunnoissa pidetään tärkeänä, että valtionavustusten myöntämisen edellytykset ovat mahdollisimman selkeitä, läpinäkyviä ja mahdollisimman oikeudenmukaiseksi koettuja.

Muutamassa lausunnossa todetaan yleisesti, että YK:n lapsen oikeuksien mukainen lapsivaikutusten arviointi tulee tehdä kaikista nuorisolain ja sen asetukseen liittyvistä muutoksista. Nuorisolain valmistelussa tulisi huomioida kattavasti kansallisen lapsistrategian mukaiset painopisteet ja laajentaa esitysluonnoksen vaikutusarviointia erityisesti lapsivaikutusten osalta.

Yksittäisissä lausunnoissa muistutetaan, että valtiovarainministeriön johtamassa valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankkeessa selvitetään myös parhailaan, olisivatko eri ministeriöiden valtionavustuskriteerit yhdenmukaistettavissa. Joka tapauksessa esitysluonnoksessa voisi todeta sen yhteydestä valtionavustushankkeeseen.

4 Lausunnon antaneet tahot

1. Finlands Svenska Ungdomsförbund FSU rf
2. Arviointi- ja avustustoimikunta
3. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry
4. Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto
5. Taiteen perusopetusliitto TPO ry
6. Suomen YK-nuoret
7. Porvoon kaupunki
8. Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
9. Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry
10. Sosialidemokraattiset opiskelijat - SONK ry
11. Nuorten Kotkien Keskusliitto - Unga Örnars Centralförbund NKK ry
12. Mediakasvatusseura ry
13. Virtain kaupunki
14. Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry
15. Nuorten Palvelu ry
16. Rovaniemen kaupunki
17. Sivistystyönantajat ry

18. Suomen Lukiolaisten Liitto ry (SLL)
19. Svensk Ungdom, Svenska folkpartiets ungdomsorganisation rf
20. Suomen metsästäjäliitto ry
21. Pelastakaa Lapset ry
22. Kronoby kommun / Kruunupyyn kunta
23. Aseman Lapset ry
24. Lasten ja nuorten keskus
25. Vasemmisto-opiskelijat ry
26. Lastenliitto ry
27. Seta ry
28. Sotkamon kunta
29. Suomen Nuorisosirkusliitto ry
30. Nuorisualan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenia
31. Sorin Sirkus ry
32. Vetelin kunta
33. Suomen Settlementiliitto ry
34. Nuorten Suomi ry
35. Suomen 4H-liitto r.y.
36. Hollolan kunta
37. Suomen Olympiakomitea ry
38. Aseistakieltäytyjäliitto ry
39. Nuorisokeskus Villa Elba
40. Nuorisotutkimusseura ry
41. Nuoriso- ja luontomatkailukeskus Oivanki Oy
42. Turun kaupunki
43. Tampereen kaupunki
44. Kirkkohallitus
45. Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry
46. MIELI Suomen mielenterveys ry
47. Kansalaisopistojen liitto KoL - Medborgarinstitutens förbund MiF ry
48. Ylöjärven kaupunki
49. Kuopion kaupunki
50. Suomen CISV-liitto – CISV-förbundet i Finland ry
51. Ankkapurhan kulttuurisäätiö
52. Suomen nuorisokeskusyhdistys ry
53. Kouvolan kaupunki
54. Vantaan kaupunki / kaupunkikulttuurin toimiala
55. Espoon kaupunki
56. Lasten ja nuorten taidekeskuksen säätiö sr
57. Nuoriso- ja Matkailukeskus Hyvärilä Oy
58. Nuorisokeskus Piispala
59. Verke / Helsingin kaupungin nuorisopalvelut
60. Nuorisokeskus Marttinen / Virtain kaupunki
61. Nuoriso- ja vapaa-ajan keskus Pikku-Syöte Oy
62. Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto ry
63. Hankasalmen kunta
64. Suomen nuorisualan kattojärjestö Allianssi ry
65. Lieksan kaupunki
66. Koulukinoyhdistys - Skolbioförening ry
67. Rautavaaran kurssi- ja leirikeskussäätiö sr
68. Nuoriso- ja luontomatkailukeskus Inari Oy
69. Suomi-Seura ry
70. Harrastamisen Suomen mallin yhteyspiste
71. Nuorisotyön aluekoordinaattorit
72. Harrastusverkosto

73. Suomen partiolaiset - Finlands Scouter ry
74. Paimion kaupunki
75. Porin kaupunki
76. Espoon kaupunki - Kulttuurin tulosityksikkö
77. Suomen Nuorisoseurat ry
78. Esittävien taiteiden oppilaitosten liitto ry
79. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (Avien yhteinen lausunto)
80. Suomen Kuntaliitto ry
81. Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto
82. Helsingin kaupunki
83. Valtioneuvoston kanslia
84. Nokian kaupunki
85. Suomen taide- ja kulttuurikasvatuksen observatorio
86. Oulun kaupunki
87. Teuvan kunta
88. Kuusamon kaupunki
89. Suomen Demokratian Pioneerien Liitto - Pinskut ry
90. Åbolands Ungdomsförbund ÅUF rf
91. Loimaan kaupunki
92. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
93. Föreningen Luckan rf
94. Kankaanpään kaupunki
95. Avartti-säätiö
96. Ortodoksisten nuorten liitto ONL ry
97. Jyväskylän kaupunki
98. Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto
99. Juvan kunta
100. Kehittämiskeskus Opinkirjo - Utvecklingscentralen Lärarik
101. Valkeakosken kaupunki
102. Sosiaali- ja terveysministeriö
103. Outokummun kaupunki
104. Hämeenlinnan kaupunki
105. Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry
106. Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
107. Suomen Vapaakirkon Nuoret ry
108. Keravan kaupunki
109. Teatteri Vahvat Tunteet ja Laiffimme ry
110. Perhon kunta
111. Imatran kaupunki
112. Ranuan kunta
113. Vaasan kaupunki
114. Janakkalan kunta
115. Valtion nuorisoneuvosto
116. Valtiovarainministeriö